

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. III. Quædam alia quæsitæ de Exceptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

Neque obstat allata Ratio dubitandi ; nam dum reus convenus oppositas Exceptiones assertit , non assertit idcirco utramque veram esse ; nam , qui excipit , non propterea fatetur , ut ait Gloss. in c. 1. v. *asscuti de testib. in 6.* sed tantum affirmat se defensurum se utrolibet , ut si succumbat uno , obtinere possit in altero.

32 Dub. 4. an , quomodo , & quando probari debeant Exceptiones à reo oppositæ ? 2. quod probari à reo Exceptiones debeant , clarum est ex l. in *exceptionibus 19. princ. ff. de probat. & l. agere 1. junct. l. seq. ff. h. t.* Debet autem Exceptio probari plenè , & perfectè in sua specie , & forma ; aliàs effectum suum non consequetur , neque elider , vel differet actionem , seu intentionem Actoris.

Dilatorix Exceptiones probari debent regulariter loquendo ante contestationem litis , sicut etiam ante illam opponi debent. Hinc ad Judicis officium pertinet , ut probationes super his recipiat , & tum demum ad examen principalis negotij accedat , quando per sententiam interlocutoriam super dictis Exceptionibus pronuntiavit c. *exhibita 19. & ibi DD. de Judic.* Quod ita verum est , ut si Judex contra fecerit , rectè appelletur , & in irritum revocetur , quiddid post appellationem in causa attentatum fuerit ; ordo enim Juris exigit , ut de harum Exceptionum veritate constet , & pronuntietur , antequam Judex ad ulteriora procedat.

Neque obstat l. in *exceptionibus cit. ibi : Exceptionem Dilatoriam opponi quidem initio , 33. probari verò , postquam Actor monstraverit , quod asseverat , oportet ;* nam dicendum textum hunc esse mendosum , & pro *Dilatoriam* legendum *Peremptoriam* , ut proinde non differat à l. *prescriptionem § C. h. tit.* Ratio est , quia si non est necesse Exceptionem Dilatoriam probari ante contestationem litis , ineptissimè dicerentur *Dilatorix* ; neque enim differrent Judicium , sed solum sententiam. Vel si quis refugiat hanc Juris correctionem , dicere cum alijs potest ibi sermonem esse de Exceptionibus Dilatorijs , quæ sunt intentionis , & facti , nempe quæ ad merita causæ pertinent : unde etiam post contestationem litis admittunt. Aliter differendum de Exceptionibus Dilatorijs , quæ concernunt personas in Judicio intervenientes , veluti si opponatur contra Judicem , quod non habeat Jurisdictionem ; contra Actorem , quod non habeat , personam in Judicio ; contra Procuratorem , quod non sit instructus mandato , vel saltem non sufficienti &c. istas enim initio litis ante ejusdem contestationem probandas regulariter ratio allata probat : *Regulariter* , inquam ; nam casibus , quibus post contestationem litis licet opponere Exceptiones Dilatorias , iisdem etiam licet oppositas probare. Vide , quæ de hoc textu P. Wiest. *hic n. 13. & alij ab hoc cit.*

§. III.

Quadam alia quasita de Exceptionibus.

SUMMARIUM.

34. Quis sit Finis , & Effectus Exceptionis ?

35. 36. 37. An excipiens intentionem Adversarij censetur fateri ?

38. 39. An Exceptiones competentes reo prosint etiam heredibus , & fidejussoribus ejus ?

40. 41. 42. 43. Utrum admitti debeat , qui cum ipse habeat plura Beneficia , excipit contra alium de pluralitate Beneficiorum ?

34 Q Uæritur 1. quis sit Finis & Effectus Exceptionis ? 2. Finem indicat Imperator *princ. Inst. h. tit. ubi , Comparate* , inquit , sunt Exceptiones defendendorum eorum gratiâ , cum quibus agitur ; sepe enim accidit , ut licet ipsa persecutio quâ actor experitur , justa sit , (in suo genere) tamen iniqua sit adversus eum , cum quo agitur propter circumstantias facti , quod in actionem specialiter deducitur.

Effectus Exceptionis 1. est , quod reus excipiendo fiat Actor : quod tamen , ut n. 1. dixi , solum est intelligendum quoad onus probandi Exceptionem , non verò quoad alia. 2. si probata Exceptio fuerit , excludit id , quod in intentionem , condemnationemve

44. 45. 46. An Exceptiones Dilatorix in prima Instantia omisse , opponi valeant in secunda ?

47. 48. 49. Quid requiratur , ut opponi possit Exceptio rei judicatæ ?

50. 51. Quomodo sit Exceptio Excommunicationis faciendâ à reo ?

52. 53. An testis , si Exceptio criminis contra illum probata sit , puniri de illo possit ?

deductum est l. *exceptio 2. princ. ff. h. tit.* 3. si Dilatoria sit , absolvitur reus ab observatione Judicij ; si Peremptoria , definitivè ab instituta actione. 4. quod peculiare est Exceptioni Peremptoriæ , ex hujusmodi sententia , in favorem rei lata , oritur Exceptio rei judicatæ , quæ semper removet Actorem , etiam imposterum agere volentem.

Quodsi reus in Probatione Exceptionis defecerit , non id circo Actor obtinebit , sed probare intentionem suam debet , ut obtineat. Ratio est , quia non ex Rei Exceptionibus , sed ex Actoris probationibus ferri debet sententia in causa principali.

Ddd

Dices

Dices : non est melior probatio , quam confessio propria : ponamus igitur Cajum , conventum à Titio ex mutuo , excipiendo dicere se jam solvisse : hoc casu mutuum confessus videretur Cajus ; igitur nisi solutionem à se factam probaverit , causam ex propria confessione debet perdere . Resolutio hujus Replicæ pender ex resolutione dubij , de quo

35 Quæritur 2. An reus excipiens contra intentionem Adversarij eam censeatur fateri ? Ratio dubitandi est , quia , qui unum confitetur , censetur confiteri id , quod ex eo necessariò sequitur . atqui ex solutionis Exceptione in casu posito necessariò sequitur fuisse contractum debitum : ergo &c. Conf. triplici textu Juris. 1. c. præterea 10. de transact. ubi per Exceptionem initæ transactionis super Jurisdictione certæ Capellæ , per quam se Monachi liberatos esse asserbant à subiectione , intentio Episcopi actoris contra Monachos fundata est , & Exceptio illa accepta pro confessione , quòd antecederet subiecti fuerint. 2. c. venerabilem 34. x. fuit quoque de elect. ubi qui allegavit se jam absolutum esse à Censura , censetur fateri se fuisse excommunicatum. 3. cum olim 19. de Censib. ubi , qui Instrumentum aliquod producit in suum favorem , nequit id amplius impug-
nare.

30 Sed his non obstantibus , respondendum est negativè . Ita Hiltop. p. 2. tit. 12. n. 24. Pax Jordan. l. 14. tit. 23. n. 105. Wesenbec. ff. h. t. n. 11. Vivian. in c. 6. eod. Henr. Canif. ibid. n. 2. Laym. n. 6. Barbol. n. 1. § 2. Wagn. in Exegef. ibid. Pirh. n. 45. Wiest. n. 32. & patet per claros textus c. exceptionem 63. de R. J. in 6. c. cum venerabilis 6. h. t. & l. non utique 9. ff. eod. Ratio est , quia Exceptio non alia mente objicitur , quàm ut elidat intentionem actoris , igitur non potest eandem intentionem actoris fundare tanquam confessio propria ; sic enim operaretur simul duos effectus contrarios , quod fieri nequit. Conf. 1. actus agentium non operantur ultra intentionem illorum l. non omnis 19. ff. de reb. credit. igitur cum intentio rei excipientis sit actionem elidere , non potest habere vim confessionis , & eandem actionem firmare. Conf. 2. Reus , hoc ipso , quòd actore non probante , etsi ipse nihil præstiterit , absolvendus sit Exceptionem opponens , id facere & ad oppositam probandam se obligare censetur solum ea conditione , si actor intentionem suam antecederet probaverit . igitur posito , quòd iste eam non probet , neque reus Exceptionem probare tenebitur , & defectus probationis eidem non oberit.

Quod dictum est de Exceptione Rei , intelligendum similiter de Replicatione actoris , ut tradit Gloss. fin. in Reg. exceptionem cit. Replicationis enim eadem , quæ Exceptionis natura est l. non exceptionibus 10. C.

b. tit. unde sicut Exceptio ex parte Rei conventi non inducit confessionem , ita nec Replicatio ex parte Actoris : & sic dicendum de Triplicatione , Quadruplicatione &c.

Ad Rationem dubitandi non sequitur : 37 Solvi ; ergo debui ; nam per errorem solvi etiam indebitum potest. Aliud foret , si reus expressè fateretur debitum , & dicat annectendo Exceptionem , Fateor debitum , sed solvi , vel tu pactus es mihi de eo non solvendo ; nam hoc casu , si reus non probet Exceptionem , habebitur pro confesso , & condemnabitur : & ratio est ; quia confessio est separata ab Exceptione . igitur actor rejecta Exceptione , quam reus probare non potuit , rectè se fundat in pura , & absoluta ejus confessione. Ad Conf. textus ibi allegati non obstant. Ad 1. ibi sermo est de confessione rei , ex qua intentio Adversarij plenè probatur ; talis autem non est omnis Exceptio , quæ si prudenter , & cautè proponere eam reus velit , opponitur solum sub conditione v. g. Nego me mutuum à te accepisse , & posito , quòd acceperim , tibi illud jam solvi , vel tu mecum pactus es de debito non petendo. Ad 2. is , de quo c. venerabilem cit. sermo est , petijt absolvi ab Excommunicatione : unde meritò præsumebatur prius fuisse ligatus eo vinculo. Hinc disparitas est inter eum , qui petijt absolvi ab Excommunicatione , & inter eum , qui opposuit Exceptionem absolutionis ab illa : prior pro confesso habetur , quia absolutio non solet peti , nisi ab eo , qui illam incurrit ; non posterior , quia sæpe ad cautelam absolvuntur ab Excommunicatione , etiam qui illam non incurrerunt. Ad 3. producus Instrumentum reprobare illud non potest , quia illud antecederet jam approbavit , intentionem suam in eo fundando : non ita fundavit intentionem suam excipiens in agnitione debiti , sed Exceptionem solutionis in eum finem objicit , ut si fortè probaretur debitum , id ex allegata Exceptione ostenderetur peremptum.

Quæritur 3. an Exceptiones reo ; 8 competentes etiam prosint ejus hæredibus , & fidejussoribus ? Dubiam Quæstionis istius resolutionem faciunt duo textus Juris in speciem contrarij : unus l. defensiones 11. C. b. tit. ubi Diocletianus , & Maximianus Imp. absoluit , & illimitatè inquirunt , Defensiones , sive Exceptiones ad intercessores extendi , quibus reus principalis , integro manente statu , munitus est ; alter §. fin. Inst. de Replicat. ubi cum particula limitante plerumque accommodari - fidejussoribus dicuntur.

Concordari Jura hæc possunt distinguendo inter Exceptiones merè personales , & inter Reales , seu quæ Reorum , sive debitorum principalium personarum ratione læsionis , in re factæ , competunt.

Posteriores , uti sunt Rei judicatæ , factæ solutionis , pacti conventi de non petendo , Jurisjurandi , Metùs , SC. Vellejani , Maccediani

niani &c. etiam Fidejussoribus accommodantur; quia hujusmodi Exceptiones videntur minuire, & quasi auferre ipsum debitum principale, sine quo fidejussio, tanquam accessoria, stare non potest *l. fidejussor 16. pr. ff. de fidejuss.* & *l. cum principalis 178. ff. de R. J.*

39 *Priores*, ut sunt, quæ patri, patrono, marito, donatori, socio, ultra, quam facere possunt, conventis, competunt, fidejussoribus, & ipsis etiam hæredibus non prodesse communis sententia est teste P. Wiest. *hic n. 39.* Ratio est, quia Exceptiones istæ specialiter concessæ sunt intuitu pietatis, reverentiæ, indigentia: & hinc ne privilegium merè personale personam ejus, cui concessum est, egrediat, extra personam eorum, quos concernunt, ad hæredes, & fidejussores extendi illud non debet.

Neque inferas, hoc modo aut Exceptiones hujusmodi personales debitori Principali inutiles fore, aut Fidejussorem versaturum in damno, si loco Principalis debitoris conventus, totum debitum pro eo solvit: Vel enim Principalis debitor eo casu solvendo est, vel non est solvendo: *si primum*, Fidejussor ab ipso petere pro ipso solutum poterit, & hic debet solvere, sicque Exceptio hæc erit Principalis inutilis; *si secundum*, jacturam soluti patietur, & sic in damno versabitur.

40 enim utrumque evitari, si Fidejussor conventus super debito Rei, personali Exceptione muniti, petat, ut transferatur Judicium in Principalem, vel huic denuntiet, ut veniens ex persona propria suscepto Judicio Exceptionem opponat, & ostendat suam interesse, Fidejussorem non condemnari. Vide *Zœf. ff. hic n. 23. Perez C. eod. n. 25. Wiest.*

40n. 40.

Quæritur 4. Utrum admitti debeat, qui cum ipse habeat plura Beneficia, excipit contra alium de pluralitate Beneficiorum? *Ratio dubitandi* est 1. quia in pari delicto potius favendum est reo excipienti, quam Actori replicanti *l. apud Celsum 4. §. Marcellus 13. ff. de dol. mal. §. met. except.* & *l. cum par 154. ff. de R. J.* & hinc reus Excommunicatus excipere potest adversus Actorem excommunicatum, & auditur, non obstante replicatione Actoris de alia, vel simili Excommunicatione, ut dictum est *n. 17.* ergo pariter audiendus reus est excipiens de pluralitate Beneficiorum, non obstante Replicatione de simili pluralitate.

2. quando interest Ecclesiæ, auditur in Judicio, qui aliàs ab eo repellitur *c. si quis 6. & ibi Gloss. V. prospexerint de reb. Eccl. non alien.* sed valde interest Ecclesiæ, ne quis in ea plura obtineat Beneficia *can. singula 1. dist. 89.* ergo &c. 3. in causis Beneficialibus, parte non opponente, potest Judex, imò debet inquirere de criminibus, & impedimentis partium *c. cum notis 19. de elect. & c. cum super 4. de caus. poss. §. propr.* unde in similibus causis reus, actore

non probante, non absolvitur, ut contingit in alijs Judicijs temporalibus *c. olim 25. de rescript.* igitur & in præsentī casu, etsi exceptio pluralitatis opposita non fuisset, Judex super ea inquirere poterit.

Controversia hæc dirimi ope distinctionis potest: Vel enim iste excipit nomine proprio, vel nomine Ecclesiæ suæ, & in ejus utilitatem. *Si primum*, non potest excipere contra alium de pluralitate Beneficiorum, si ipsemet plura habeat, prout statuitur *c. cum Ecclesiastica 3. h. tit.* & docet Vivian. *ibid. in Ration. Laym. not. un. Gonzal. n. 2. Barb. n. 1. Zœf. n. 4. Pirh. n. 32. Sannig c. 3. n. 1.* Ratio est, quia non debet quis in alijs reprobare, quod in seipso approbat, & tollerat, neque alij obicere impedimentum, vel defectum, qui simili defectu laborat ipse. *Gloss. magn. ibid. in cas. & quod quisque Juris in alium statuit, eo & ipse uti debet c. cum omnes 6. de constit.* Proceditque hoc, ut rectè advertit Laym. *in c. 3. cit.* non tantum, cum quis obtinet plura Beneficia incomparabilia, sed etiam cum obtinet plura comparabilia; nam textus universaliter loquitur, & si tantum de incompatilibus ibi locutus fuisset Pontifex, non permisisset illos Canonicos, de quibus hic textus loquitur, permanere in possessione hujusmodi Beneficiorum sine dispensatione.

Si secundum, & excipiens de pluralitate Beneficiorum opponat impedimentum istud nomine Ecclesiæ, & in ejus utilitatem, quia per pluralitatem ejusmodi Beneficiorum in diversis Ecclesijs impeditur continua residentia in una, & cons. Ecclesiastica Officia in illa rite peragi nequeunt, Excipiens, non obstante proprio vitio, præsertim si alij non adessent, qui se pro defensione Ecclesiæ vellent, aut possent opponere, super ejusmodi Exceptione audiri debet, ut contra Abb. *in c. 3. cit. n. 9.* docent Imol. *ibid. n. 3. §. 4. Laym. l. cit. Barbof. in c. 2. h. tit. num. 1. Pirh. hic n. 33.* Ratio est, quia delictum personæ, ut *reg. 76. in 6.* dicitur, non debet nocere Ecclesiæ; & ad avertendum istius damnum quilibet admitti ad agendum, & excipiendum potest. Idem dici debet, si pro defensione Ecclesiæ fiat Exceptio Excommunicationis, perjurij &c. nam sic excipiens per replicationem Excommunicationis, vel perjurij repelli nequit, prout sumitur ex *c. dilecti 8. h. tit.* & docent Vivian. *ibid. in Ration. Gonzal. n. 3. Pirh. n. 34.* & hoc multo magis; quia isti in defensionem proprii Juris excipientes audiri debent: quanto igitur magis in favorem Ecclesiæ, ne eligatur, vel præficiatur indignus.

Dixi autem *Si alij non adessent*; nam si alij adessent non excommunicati, non criminosi, vel simili vitio laborantes, qui se opponere vellent pro defensione Ecclesiæ, utique hi præferendi forent, ut monet Pirh.

Ddd 2

n. 35.

n. 35. cum alijs. Addit Laym. in c. 2. cit. su. si Excommunicati tunc absolvi possint, absolutionem ijs conferendam, priusquam admittantur: sin autem absolutionem obstinate petere, vel accipere renuant, ideoque in crimine perseverent, probabiliter mox repelli posse, cum non bono zelo Ecclesie sue defendendae procedere videantur.

Ad Rationes dubitandi facilis est Responsio. Ad 1. D. M. potius favendum est reo, quam actori, si reus repelli debeat ob inhabilitatem personae. Conc. si ob naturam Iudicij, ut hic fit. Neg. ostendi enim, non esse æquum, ut reus improbet in alio, quod in seipso non improbat. Ad 2. patet ex dictis, nomine Ecclesie exceptionem formari posse etiam ab eo, qui simili laborat vitio, de quo excipit. Neque obstat Reg. 24. in 6. cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia via non debet admitti: quod videtur fieri in casu, quo is, qui prohibetur excipere suo nomine, admittitur ad excipiendum nomine Ecclesie; nam Regula illa intelligi debet, nisi ratio aliqua suadeat oppositum, ut admittatur alia via, quod una prohibetur. Ad 3. ex eo, quod Iudex possit inquirere, non sequitur, quod reus possit opponere; nam Iudex optimo quoque modo debet prospicere Ecclesie.

Quæritur 5. an Exceptiones, in prima Instantia omiffæ, opponi valeant in secunda? Affirmativam suadere videtur l. per hanc Divinam 4. C. de temp. appell. ex qua Regulæ instar tradi solet, in secunda instantia allegari, & deduci posse omnia, quæ allegata, & deducta non sunt in prima. Conf. ex ratione; quia causa Appellationis sortitur naturam causæ principalis l. quæri 1. fin. ff. au per al. caus. appell. atqui in causa principali omnes Exceptiones Dilatorie opponi ante litem contestatam possunt secundum dicta n. 20. ergo &c.

45 Sed retinenda est negativa sententia, & dicendum regulariter in secunda instantia huiusmodi Exceptiones opponi non posse ob clarum textum l. ita demum 13. C. de procurat. ubi Exceptio inhabilitatis ad munus Procuratoris, in prima instantia omiffa, in secunda objecta militi, admiffa non fuit. Ratio est, quia qui Exceptionem Dilatoriam contra personam Iudicis, Actoris, Procuratoris neglexit opponere, easdem approbasse, & juri ulterius contra eas opponendi renuntiasse censetur, ut bene P. Wiest. hic n. 23. Excipi debent Exceptiones, quæ non inhabilitatem personæ, sed defectum, aut insufficientiam mandari in Procuratore concernunt; hæ enim semper opponi possunt l. licet 24. C. de Procurat. Idem dicendum de casibus n. 21. & 22. relatis.

46 Ad l. per hanc Divinam in contrarium allegatam dico, eam exaudiendam de ijs solum Exceptionibus, quas allegandi tempus in prima instantia lapsum non est; non verò

de Dilatorijs, quas opponendi tempus ordinarium est ante contestationem litis, ut dictum est n. 20. Hinc cadit etiam Confirmatio sumpta ex ratione; cum enim litis contestatio in secunda instantia de Jure necessaria non sit, sed ad illam extendatur, quæ facta est in prima, hoc ipso, quod tempus opponendi Exceptiones Dilatorias transierit pro prima, etiam transijt pro secunda instantia. Vide supra Tit. 5. n. 4. v. 2. in causis Appellationis.

Quæritur 6. quid requiratur, ut op. 47 poni possit Exceptio rei judicatæ? R. ut utiliter opponi possit, tria debent concurrere. 1. ut eadem res petatur, 2. ut eadem petendi causa, seu eadem quæstio subsit. 3. ut eadem conditio personarum concurrat. Vivian. in c. Adversario 13. b. tit. Gonz. ibid. n. 7.

Si unum ex his deficiat, Exceptio rei judicatæ utiliter opponi non potest, sed reus iterum conveniri poterit. Hinc qui tantum ideo, quia rem non amplius possidet, absolutus fuit in Iudicio ab Adversarij petitione, si is post latam sententiam incipiat iterum possidere, non obstante illa sententia, iterum pulsari à Domino rei potest, ut statuitur c. Adversario cit. & docet ibidem Vivian. in Ration. Laym. n. 4. Gonz. n. 5. Barbof. n. 1. Pirh. n. 36. & seqq. Ratio est, quia cessavit causa, ob quam sententia absolutoria lata est; lata enim est quia cessaviret possidere: at ponitur iterum possidere.

48 Quodsi autem exceptio rei judicatæ tribus illis requisitis instructa sit, opponi poterit non tantum coram eo Iudice, à quo lata sententia est, sed etiam, si causa fuerit mixti fori, & sententia lata sit à Iudice Ecclesiastico, opponi potest coram Iudice sæculari, & vicissim, ab eoque admitti debet, ut deciditur c. fin. b. t. in 6. & docent ibid. Vivian. in Ration. Laym. n. 1. Barbof. n. 1. Wagn. not. 1. Pirh. n. 39. & seqq. Et universim sententia, lata à Iudice competente, inter easdem personas, & in eadem causa admitti etiam debet ab alio Iudice competente, quamvis diversis sit fori, & Jurisdictionis. Ancharan. in c. fin. cit. Franc. ibid. num. 2. Pirh. n. 40. hic. Ratio est, quia per sententiam Iudicis jus acquisitum est parti, pro qua sententia lata est, quod Jus alius Iudex lædere, vel auferre parti non potest. Conf. quia nisi unus Iudex servaret legitimum sententiam alterius, derogaretur Jurisdictioni illius, eaque in contemptum deveniret, ut innuitur c. fin. cit.

49 Procedit hoc maxime casu, quo Exceptio rei judicatæ à Iudice sæculari proponitur coram Iudice Ecclesiastico, & vicissim; nam etsi fora istorum, & Jurisdictiones diversæ sint, se invicem tamen adjuvare debent, & mutuò Jura sua defendere. Quodsi Iudex Sæcularis admittere Exceptionem rei judicatæ in foro Ecclesiastico nolit, eum ad hoc Iudex Ecclesiasticus cogere per

Confuras Ecclesiasticas, admonitione præmissa, potest. Si verò Judex Ecclesiasticus admittere Exceptionem rei judicatæ in foro Sæculari non velit, non à Judice Sæculari, cum hic sit inferior Judice Ecclesiastico, sed per suos Superiores cogi debet, ut illam admittat *c. fin. cit.* Excipitur, nisi sententia lata à Judice Sæculari juncta sit cum periculo animæ; tunc enim Judex Ecclesiasticus non debet admittere Exceptionem rei judicatæ per Judicem Sæcularem: Et hinc antequam Judex Ecclesiasticus exequatur sententiam Judicis Sæcularis, prius cognoscere debet, an periculum animæ ex ea nullum sequatur.

50 Quæritur 7. quomodo sit Exceptio Excommunicationis faciendæ à reo? *5.* duobus modis opponi potest, peremptoriè, & dilatoriè. Prioris exemplum est, quando opponitur ad effectum annullandi Electionem, vel collationem Beneficij factam excommunicato; posterioris, quando opponitur actori, quòd in Judicio stare non possit, quia majori Excommunicatione ligatus est.

Porro circa modum Exceptionem hanc opponendi, & effectum illius præter supra dicta à *n. 12.* sequentia notanda sunt. 1. qui opponere eam vult, debet ipsius Excommunicationis speciem, & nomen Excommunicatoris exprimere, eamque intra octo dies probare; aliàs Judex procedet in causa, & excipientem in expensas condemnabit, ut habetur *c. p. 1. §. si quis igitur h. t. in 6.* quod ita statutum est, ut fraudibus iretur obviam, & vitarentur Dilationes.

51 2. Et si prima vice Exceptionem suam non probaverit, si tamen velit, potest secundo eandem opponere, quam si probet adversus actorem, hic excludetur ab agendo *c. cit. §. si verò.* Ratio est, quia esse potest, ut post octo dies illos nova probationis copia reo præsentetur: quo casu tamen, quæ prius acta sunt, valebunt; quia factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari, ut dicitur *Reg. 73. in 6.*

3. Ultra duas vices hæc Exceptio opponi non potest, præterquam si Excommunicatio nova emerferit, vel de antiqua probatio prompta, & evidens supervenerit *c. cit. §. proviso.* Ratio est, quia qui toties objicit Exceptionem criminis, neque eandem sufficienter probat, præsumitur malitiosus calumniator, & litis indebitus prolongator *c. licet 3. de testib. & l. fin. ff. de Dilation.*

4. Si post rem judicatam Exceptio Excommunicationis opponatur, etsi sententia prius lata maneat valida ex *Reg. 73. cit.*

illius tamen executio impediatur *c. cit. §. sed si post.* Ratio est, quia executio sententiæ est species quædam actionis, quæ oritur ex judicato. igitur cum Excommunicatus prohibeatur Actiones intentare, Exceptio Excommunicationis impedit, ne Judex exequi possit à se latam in favorem Actoris Excommunicati.

Quæritur 8. an Testis, si Exceptio criminis contra illum probata sit, puniri de illo crimine in Judicio possit? *5.* distinguendo: Vel enim crimen illud, de quo excipitur contra testem, tangit negotium principale, vel non tangit. Si hoc secundum, non potest de eo crimine puniri testis ex eo præcisè, quòd contra ipsum sit probata Exceptio criminis, ut bene Vivian. in *c. 1. h. tit. §. sed de crimine*, Laym. *ibid. n. 3.* Barb. *n. 1. §. seqq.* Ratio est, quia quando adversus testem crimen objicitur per modum Exceptionis, regulariter non agitur ad hoc, ut ipse de illo puniatur, sed ut ei non credatur, igitur sufficit illum repelli à testimonio dicendo. *Conf.* quia cum Judex procedit ad petitionem Actoris, non potest condemnare ultra id, quod actor petijt in Libello. Actor autem non petit puniri testem, sed tantum arceri à testimonio; quia non illum, sed Adversarium accusat, ergo.

Si primum, major est controversia, *52* Barbos. *l. cit. n. 4.* vult ejusmodi testem neque extraordinariâ poenâ puniendum, etsi crimen, de quo confessus est, vel convictus, causam principaliter contingat. *Rationem dat*, quia sine Judicio instituto nulla potest infligi poena: sed quando per meram Exceptionem crimen aliquod testificanti opponitur in illo Judicio, in quo de causa testimonium dixit, quantumcunque crimen illud probetur etiam per confessionem illius, cui objicitur, dum aliud non proponitur, nullum Judicium contra eum institutum dicitur, ergo &c.

Sed contrarium videtur colligi *arg. l. ex lege 2. §. si publico 5. & §. seq. ff. ad Leg. Jul. de adult.* ubi dicitur, si mulier viro de adulterio ipsam accusanti objiciat crimen lenocinij, licet mulier de hoc non excusetur à poena Legis, maritum tamen ob lenocinium puniri posse. Eadem autem videtur ratio esse de teste, quæ de accusatore.

Neque obstat ratio opposita in contrarium; nam cum de connexis sit eadem ratio, etiam idem debet esse Judicium. igitur testis ejusmodi non debet recedere à Judicio impunitus: quod maximè verum est, si crimen causæ connexum spontè confiteatur.